

Noëlle Pameijer & Tanja van Beukering (2015). *Handelingsgerichte diagnostiek in het onderwijs. Een praktijkmodel voor diagnostiek en advisering*

Leuven/Den Haag: Acco. ISBN 978 90 334 9793 3,
471 p. € 47,50

Sofie Wouters¹

Diagnostiek geldt als een van de kerntaken in de leerlingenbegeleiding. Kwaliteitsvolle diagnostiek kan niet alleen overzicht en inzicht bieden in verschillende problematische situaties, maar kan ook helpen bij het vinden van mogelijke oplossingen en zelfs bij het evalueren van deze oplossingen. Om tegemoet te komen aan een reeks knelpunten en valkuilen betreffende diagnostiek publiceerden Noëlle Pameijer en Tanja van Beukering reeds in 1997 hun model voor handelingsgerichte diagnostiek (HGD). Door het formuleren van een systematische methodiek en door te vertrekken vanuit hoe het diagnostisch proces er idealiter zou kunnen uitzien bij voldoende tijd en middelen, wilden Pameijer en Van Beukering een houvast bieden voor kwaliteitsvolle diagnostiek in de praktijk. Het gaat dus om een ideaalmodel met richtlijnen die in werkelijkheid niet altijd haalbaar zullen zijn, maar die men best wel zo goed mogelijk zou proberen na te leven. Sinds 1997 is het model uitgegroeid tot een van de best onderbouwde procesmodellen voor diagnostiek in de onderwijscontext – zowel vanuit wetenschappelijk onderzoek als vanuit de praktijk – en is de aandacht voor dit model in Nederland én Vlaanderen alleen maar toegenomen.

Omdat de laatste revisie van het model reeds dateerde van 2004, werd in 2015 een nieuwe versie van het ‘rode boek’ gepubliceerd, waarin Pameijer en van Beukering de meest recente revisie van hun model voorstellen. Deze revisie komt tegemoet aan de vele evoluties en nieuwe ontwikkelingen in de Nederlandse en Vlaamse onderwijscontext sinds 2004. De auteurs benadrukken nog steeds dat een ideaal diagnostisch proces doelgericht is en dat men daarin aandacht heeft voor de wisselwerking tussen kind en omgeving (transactioneel referentiekader) en voor positieve factoren bij zowel het kind als zijn omgeving. Daarbij werken de verschil-

---

✉ Dr. Sofie Wouters
sofie.wouters@ppw.kuleuven.be

¹ Leuven, België

lende betrokkenen samen en verloopt dit alles volgens systematische en transparante procedures (wat zich onder andere weerspiegelt in de vijf fasen van HGD, namelijk intakefase, strategiefase, onderzoeksfase, integratie/aanbevelingsfase, en adviesfase). De ‘oude’ handelingsgerichte principes blijven dus bewaard, maar in de nieuwe versie van het boek is er ook aandacht voor nieuwe accenten, wat resulteert in een uitbreiding van vijf naar zeven kernprincipes. Zo is er onder andere nog meer nadruk op het achterhalen van de behoeften van leerlingen: Wat heeft deze leerling, in deze klas, met deze ouders nodig om een bepaald doel te kunnen bereiken? Bijvoorbeeld: Nora heeft behoefte aan een leraar die duidelijke regels hanteert om goed te kunnen opletten in de klas. Ook worden de ondersteuningsbehoeften van leerkracht en ouders meer in de schijnwerpers geplaatst: Wat heeft deze leerkracht of wat hebben deze ouders nodig zodat ze ervoor kunnen zorgen dat deze leerling beter kan opletten in de klas? Dit alles wordt gekaderd in het licht van enkele belangrijke recente ontwikkelingen in onderwijs en in het diagnostisch veld (rond onder andere participatie van leerlingen in het diagnostisch proces, empowerment, oplossingsgericht werken en functionele diagnostiek).

In het nieuwe boek worden de zeven principes en de vijf fasen van HGD uitgebreid en stapsgewijs toegelicht. Door de wijze waarop de auteurs dit doen, wordt meteen ook de kracht van het model geïllustreerd. De informatie is relevant en duidelijk genoeg om er in de praktijk mee aan de slag te kunnen (onder andere door het gebruik van heldere voorbeelden en checklists), maar is tegelijk gebaseerd op recente wetenschappelijke inzichten of professionele ervaringskennis. Daarna wordt in het boek meer expliciet ingegaan op de toepassing van HGD in de schoolcontext. Zo is er eerst een hoofdstuk over handelingsgericht arrangeren, een soort verkorte versie van HGD om bijvoorbeeld te gebruiken tijdens multidisciplinaire overlegmomenten (vanuit het motto ‘verkort als het kan en uitgebreid als het moet’, p. 34). Daarna bespreken en illustreren de auteurs specifieke gespreksvaardigheden die van pas komen bij het toepassen van HGD (bijv. Hoe ga je om met emoties? Wanneer pas je metacommunicatie toe?) en is er ook een hoofdstuk over hoe verslaggeving er binnen HGD kan uitzien. Tot slot, vermelden de auteurs in het laatste hoofdstuk hoe je HGD kan implementeren, met onder meer aandacht voor belangrijke succesfactoren. Men kan, zoals aangegeven in de bijlage, via de website van de uitgever nog meer interessante achtergrondinformatie gratis downloaden (bijv. document met voor- en nadelen van classificeren, informatie over motivatieproblemen in het onderwijs).

Kortom, dit boek is een onmisbaar naslagwerk voor iedereen die kwaliteitsvolle diagnostiek wil verrichten in het onderwijs. Niet om in je boekenkast stof te laten vergaren, maar om te lezen, geïnspireerd te raken, te gebruiken en jezelf als diagnosticus te blijven evalueren en ontwikkelen.